THE FUTURE INDICATIVE PARADIGM IN ROMANIAN LANGUAGE OF THE 16TH, 17TH, 18TH CENTURIES AND NOWADAYS

Larisa Bulai, PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: The structure of the Romanian Future tense has known different forms from the very first written texts dated back in the 16th century and until the end of the period of language evolution in the 18th century. In Modern Romanian language, this verbal tense presents more forms and each form of the Future tense has an analytical structure which may be constructed with diverse auxiliaries like "a vrea"," a voi" or" a avea" as well as with variants of these auxiliaries (obtained from the aphaeresis of the initial letter "v"). In Old Romanian language there were variations in using one or another form of this verbal tense. We will analyse this variation and we will conclude on the predominance in texts belonging to the period contained between the 16th and the 18th century. The result will be compared with the situation in the present-day Romanian language in order to observe the general evolution of the paradigm of the Future tense in Romanian language.

Keywords: Romanian Future tense, Old Romanian Language, Modern Romanian Language, evolution, analytical structure.

Introducere:

Lucrarea de faţă prezintă situaţia structurilor care constituiau paradigma timpului viitor în limba română veche şi a celor care constituie această paradigmă în limba română modernă. Vom observa modul analitic de construcţie a fiecărei structuri specifice timpului viitor, acestea fiind exclusiv structuri compuse cu ajutorul unui auxiliar şi al unui verb de conjugat la infinitiv sau conjunctiv. Analizând diacronic situaţia structurilor paradigmei timpului viitor din perioada secolelor al XVI-lea – al XVIII-lea, dar şi de astăzi, putem observa preferinţa limbii române pentru unele structuri în defavoarea altora în fiecare perioadă, dar şi evoluţia formelor acestui timp verbal pe parcursul intervalului investigat.

1. Viitorul 1:

Paradigma *viitorului* se concretizează prin mai multe structuri, toate analitice, compuse, menţionate de majoritatea autorilor de gramatici din perioada de debut a acestui tip de lucrări ştiinţifice.

Denumirea oferită acestui timp verbal nu este foarte diferită de la un autor la altul. Întâlnim astfel structuri de *viitor 1* sub numele de *fiitoriul (neexactu)* (Loga 1821: 89; Câmpeanu 1848: 94), *futuru(m)* sau *fietoriu* (Şincai 1805: 50; Loga 1821: 89; Cipariu 1855: 43; Cipariu 1866: 179), *fiitorul I* (Manliu 1880: 99) sau *Denique Tempus Futurum* (Alexe 1826: 78).

BDD-V1638 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:56 UTC)

Structură şi utilizare

Construcţia alcătuită din auxiliarul *a vrea* şi infinitiv scurt este frecventă în textele analizate, în perioada veche fiind prezentă uneori în structuri unde a fost înlocuită ulterior de alte timpuri (de exemplu de prezentul indicativ pentru acţiuni viitoare mai apropiate de momentul vorbirii sau cu un moment de desfăşurare cunoscut).

Timp exclusiv analitic, *viitorul I* prezintă forme cu auxiliar flexibil, în funcţie de persoană şi număr. În exemplele selectate pentru persoana I singular, se remarcă „formele cu *voi(u) - infinitiv* sau *infinitiv + voi(u)*" (Frâncu 2009: 115), inversiunea dintre auxiliar şi verb principal fiind frecventă în limba secolului al XVI-lea:

1.1. Secolul al XVI-lea

Oferim spre exemplificare următoarele fapte de limbă română veche:

„Până cându *voiu fi* întru voi, până cându vă *voiu răbda*?" (Coresi 1581: 76).

„Iară de *voi făgădui* vreun bine, să nu fiţi fără de grije pentru făgăduinţa." (Coresi 1581: 214).

„Veniţi cătră mine toţi usteniţii şi îngreoiaţii, şi eu *răposa-voi* pre voi!" (Coresi 1581: 5).

„Dereptu aceaia îndrăzniţi, că cu voi *fi-voiu* împreună până în vecie" (Coresi 1581: 130).

Textele secolului al XVI-lea furnizează fapte de limbă care atestă existenţa unei variante speciale a auxiliarului *a vrea* pentru persoana a II-a singular, aflat atât în poziţie antepusă, cât şi în poziţie postpusă verbului de conjugat:

„auxiliarul *a vrea* are în toate variantele literare numai forma mai apropiată de etimon *veri* (lat. *velis*) cu varianta *ver*, cu excepţia variantei din Banat-Hunedoara, care prezintă alături de această formă şi forma nouă, *vei*, impusă de normele limbii literare" (Frâncu 2009: 115):

Oferim următoarele exemple selectate din textele analizate în această lucrare:

„Până cicea *veni-veri* şi *nu veri* mai treace" (Coresi 1581: 267).

„avuţie *veri avea* în vistiiariu în ceriure" (Coresi 1581: 288).

Paradigma *viitorului I* prezintă structuri diverse construite cu auxiliare diferite şi cu forme diferite ale verbului de conjugat,

„1) cu auxiliarul *a vrea* la prezent, urmat sau precedat de infinitiv (...); 2) forme de tipul *am a cânta* (...); 3) forma de tipul *am să cînt*, rezultată din forma de tipul *am a cînta*, prin înlocuirea infinitivului prin conjunctiv" (Frâncu 2009: 115).

Aceste structuri alternează în limba secolului al XVI-lea, coexistând uneori chiar şi în aceeaşi frază. Exemplele enumerate în cele ce urmează ilustrează alternanţa continuă, în text, a acestor trei structuri temporale de *viitor:*

„«Cine *va veni* cătră mine, *nu*-l *voiu scoate* afară». Şi: «Bucurie *fi-va* la ceriu de un omŭ păcătosŭ ce se pocăiaşte!»" (Coresi 1581: 5).

„acicea de *veri lăcui* bine, iară acolo, întru împărăţiia ceriului, tu *veri fi* moşteanŭ" (Coresi 1581: 5).

BDD-V1638 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:56 UTC)

„neştiindŭ că, s'amŭ fi şi mai derepţi de toţi, e alalţii *vămu osândi*, vinovaţi osândeei *fi-vămŭ*" (Coresi 1581: 18).

„că şi adoara *se vrea întoarce* într'ânsulŭ" (Coresi 1581: 81).

„nu căce că-lŭ *vrea putea* da acelŭ duhŭ necurat pre moarte" (Coresi 1581: 81).

„*da-vorŭ* elŭ, şi *ucide-vorŭ* elŭ; şi a treia zi *învie-va*" (Coresi 1581: 88).

„Ce *va* amu *fi* noao?" (Coresi 1581: 201).

„Doamne, de *va durmi*, mântuitu *va fi*." (Coresi 1581: 95).

„iară deaca *veri îmbătrâni*, tu *te veri pocăi*." (Coresi 1581: 74).

„Aşa *are a face* voao părintele mieu alu ceriului, de nu *veţi lăsa* cineşu vecinului său den inimile voastre greşalele lui" (Coresi 1581: 287).

„Ia să socotimu amu cumu *are a ne fi*, cându nici cunoscuţii, nici liubovnicii iubimu" (Coresi 1581: 340).

„iară de alalţi fraţi ce pieru uită-şu, nici o drăznire *n'are a strânge* cătră Dumnezeu." (Coresi 1581: 341).

„sântu unii de aceştea ce stau acicea, ce *n'au a gusta* moarte, până *voru vedea* împărăţiia lu Dumnezeu, viindu în tărie" (Coresi 1581: 75).

„Dă-mi ceasta de acmu, iară lu Dumnezeu *veri da* ceaia ce *va să fie*" (Coresi 1581: 74).

„Şi aceştea mainte *va să-i judece*, că cu nevoe *va să fie* creştiniloru" (Coresi 1581: 40).

„Şi de vămu putea răbda, atunce *avea-vămu a auzi* strigându-ne şi grăindu-ne" (Coresi 1581: 270).

În ceea ce priveşte structura de *viitor* construită cu auxiliarul *a avea* la prezent şi infinitivul prepoziţional, Constantin Frâncu menţionează că

„Viitorul de tipul *am a cânta* este mai puţin frecvent, dar se întâlneşte în tot felul de texte. Formaţia avea o pronunţată valoare modală, exprimând probabilitatea sau posibilitatea" (Frâncu 2009: 117).

Oferim spre exemplificare:

„Voi amu, feciorii lu Zevedeiu, *a mărturisi aveţi* pentru mine, şi pentru dereptate *aveţi a muri*." (Coresi 1581: 90-91).

„Cine va creadeîntru mine, *n'are a muri* în vecie" (Coresi 1581: 98).

„Şi aiurea grăiaşte că «cine va păzicuvintele meale, moarte *n'are a vedea* în vecie»." (Coresi 1581: 98).

Constantin Frâncu menţionează că „mai frecventă este construcţia cu *a vrea* + conjunctivul, care primeşte şi valoare de viitor", în defavoarea construcţiei de „viitor popular" de tipul *am să fac* (Frâncu 2009: 117), exemplele fiind numeroase, am selectat următoarele:

„ceaia ce *va să fie,* ce o ştiia Dumnezeu" (Coresi 1581: 39).

„să ne izbăvimŭ de aceale temniţe, ce *vorŭ să fie*" (Coresi 1581: 43).

„începu lorŭa grăi ce *vrea* lui *să fie*" (Coresi 1581: 88).

„Dă-mi ceasta de acmu, iară lu Dumnezeu veri da ceaia ce *va să fie*." (Coresi 1581: 74).

„Ce-i vrea fi lui a fugi şi a se apăra de ce spunea elu că *va să* se *tâmple* lui" (Coresi 1581: 84).

BDD-V1638 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:56 UTC)

După cum se deduce din exemplele enumerate mai sus, forma cea mai frecventă de *viitor* din secolul al XVI-lea este cea construită cu „auxiliarul *a vrea* la prezent urmat sau precedat de infinitiv (*voi(u) cânta* <lat *voleo cantare* sau *cânta-voi(u)*)" (Frâncu 2009: 115). Auxiliarul prezintă, în perioada secolului al XVI-lea, următoarea paradigmă: „*voi(u), vei* (şi *veri); va,* foarte rar şi *a;vom(u),* şi *văm(u),* dar, rar, şi *vrem; veţi (şi văţi),* dar, rar, şi *vreţi; vor* (şi, sporadic *or*)" (Frâncu 2009: 115). Totuşi, am observat că această formă alternează frecvent cu celelate structuri analitice de *viitor* prezente în textele secolului al XVI-lea.

1.2. Secolul al XVII-lea

În secolul al XVII-lea, structurile de *viitor 1* apar în cele mai dese cazuri cu auxiliarul antepus, cea mai frecventă formă fiind înregistrată cea cu auxiliarul *a vrea* în varianta literară (*voi, vei, va, vom, veţi, vor*), ca în exemplele:

„*voiu scrie* pe leaspezi cuvintele care era pre leaspezile ceale dentîiu" (BB, *Ieş,* 34, 1).

„şi cuiuburi *vei face* în sicriiu, şi-l *vei zmoli*" (BB, *Fac,* 6, 14).

„în frica Dumnezăului nostru *veţ mearge*"(BB, *Nee,* 5, 9).

„Pentru că nu vă *veţi închina* la alţi dumnezei" (BB, *Ieş,* 34, 14).

„Fi-i-vatruda ne'ncetată - Că la iad nu *va fi* plată - Acolo *n'a vedia* moarte - Să gîndească că-l *va scoate*" (Dosoftei 1673: 160).

Înregistrăm rar şi forme cu auxiliarul postpus, situaţie moştenită din secolul anterior, unde era mult mai frecventă:

„Fi-i-*va* truda ne'ncetată - Că la iad nu *va fi* plată" (Dosoftei 1673: 160).

Identificăm şi structuri de *viitor* construite cu auxiliarul *a vrea* şi conjunctivul verbului de bază*:*

„Ce bleasteme pre ea cel ce bleastemă ziua aceaea, cela ce *va să prinză* chitosul cel mare!" (BB, *Iov,* 3, 8).

1.3. Secolul al XVIII-lea

În secolul al XVIII-lea, *viitorul 1*prezintă, aproape exclusiv, forme cu auxiliar antepus infinitivului. Cea mai frecventă structură utilizată în această perioadă este cea construită cu auxiliarul *a vrea* şi infinitivul scurt al verbului de conjugat. Oferim câteva exemple sugestive:

„Nepriceperea minţii mele îi *voiu asemîna* cu cei doi luminători mari" (Ivireanul 1972: 57).

„Veniţi după mine şi *voiu face* pre voi păscari de oameni" (Ivireanul 1972: 3).

„Cărora *veţi lăsa* păcatele, lăsate *vor fi* şi cărora *veţi ţinea*, ţinute *vor fi"* (Ivireanul 1972: 99).

Se înregistrează şi situaţii în care verbul de conjugat precede auxiliarul, ca în exemplele:

„şi-l *va scula* pre el Domnul, măcar şi păcatele de va fi făcut *erta-se-vor*/lui" (Ivireanul 1972: 375).

Înregistrăm şi structuri de *viitor* construite cu auxiliarul *a avea* şi infinitivul analitic al verbului de conjugat construit cu prepoziţia particulă-morfem de infinitiv *a*, ca în exemplele:

„Şi pentru căci *avem a merge* la războiu asupra vrăjmaşului sufletelor noastre" (Ivireanul 1972: 36).

BDD-V1638 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:56 UTC)

1.4. Perioada contemporană

Structură și utilizare

În limba română literară modernă, timpul *viitor* al modului indicativ prezintă o structură analitică, putând fi exprimat prin folosirea uneia dintre cele două construcţii pe care le cunoaşte:

> „una cu auxiliarul *a voi (a vrea)* în sintagmă, cealaltă cu auxiliarul *a avea*; una cu verbul sub forma temei de *infinitiv*, iar cealaltă cu verbul la *conjunctiv*” (Irimia 2008: 273).

În ceea ce priveşte formele verbale folosite în presa scrisă pentru exprimarea *viitorului*, constatăm o preferinţă pentru variantele populare folosite în limba vorbită, în contextul în care „Termenii popular/cult, vorbit/scris sunt relativi în analiza limbajului în general, implicit în analiza limbajului publicistic (...) presa, radioul, televiziunea, comunicarea pe internet şi-au creat un limbaj propriu. Deşi este caracterizat prin accesibilitate şi caută să informeze un public larg, avînd chiar tendinţa de a impune o normă, stilul publicistic prezintă atît în varianta scrisă, cît şi în cea audiovizuală o mare deschidere spre elementele de limbă vorbită” (Stanciu 2004: 1).

Exemplificări

> „ministru Educaţiei *o să dea* o lege prin care cei ce vor lua examenul la facultate, *vor fi* declaraţi destul de studenţi” (AC, 1.08.2014).
>
> „*O să fie* greu la liceu” (AC, 19.07.2014).
>
> „Se-ngroaşă gluma: a trecut Gâdea în opoziţie. Şi Ponta *o să facăSinteza zilei*” (DV, 31.07.2014).
>
> „dacă mergeţi pînă atunci, sigur *o să găsiţi* o masă liberă” (DV, 7.08.2014).
>
> „După ce *o să finalizăm* discuţia cu cei de la CE *o să dăm* exemple multe publicului larg” (AP, 3.08.2014).
>
> „Nu ştiu ce *or să obţină*, dar totul se va baza pe neseriozitatea noastră” (A, 23.08.2014).
>
> „Îmi doresc, dar nu cred că *o să apuc*, nici eu, nici copiii mei” (A, 23.08.2014).

Înregistrăm şi numeroase structuri de *viitor* literar

> „Ziua Limbii Române *va fi* sărbătorită duminică în Parcul Titan printr-o serie de evenimente” (SS, 31.08.2014).
>
> „În următorii douăzeci de ani *vom descoperi* viaţă extraterestră” (DV, 31.07.2014).
>
> „românii *vor alege* o Evită pe peronul prezidenţialelor din noiembrie” (AC, 26.08.2014).

Pe lângă aceste structuri de *viitor* popular şi cult, regăsim frecvent în limbajul publicistic, *viitorul* perifrastic format cu *a avea*:

> „*Am să introduc* personal un proiect de lege printre colegii mei” (AC, 26.07.2014).
>
> „*Am să te iubesc* până la sfârşitul lumii” (JN, 22.08.2014).
>
> „Dacă pierde o să-l apăr, dacă câştigă *am să-l înjur*” (SS, 22.08.2014).
>
> „*Ai să îl regreţi* pe Băsescu. O să îl regreţi dintr-un singur motiv, acela că eu, dacă ajung preşedinte, nu fac pact de coabitare” (AP, 22.08.2014).
>
> „Diferenţele de preţ la medicamente *n-au să dispară*” (TMD, 22.08.2014).

BDD-V1638 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:56 UTC)

2. Viitorul anterior:

Nu apare menţionat în primele lucrări de gramatică (Şincai 1805, Loga 1821, Alexe 1826). Atestat prima dată în lucrarea lui Heliade-Rădulescu (1828: 41): „şi felurile viitorului sînt doă: viitoru-întîiu cum: voiu scri, şi viitoru al doilea cum: voiu-fi scris", *viitorul II* este menţionat ulterior şi sub nume precum *fiitoriul (exact)* sau *fiitoriul trecut I* (Câmpeanu 1848: 91, 94) sau *fiitorul II* (Manliu 1880: 99).

Structură şi utilizare

Construcţie temporală cu structură analitică compusă, alcătuită din auxiliarul *a fi* la *viitor 1* şi participiul verbului de conjugat, *viitorul anterior* este folosit pentru a exprima o acţiune viitoare finalizată mai aproape de momentul evocării şi anterioară acţiunilor exprimate prin *viitorul 1*. Ordinea elementelor auxiliare variază, fără vreo influenţă asupra semanticii structurii (Manliu (1880: 99) menţionează că forma de *viitor anterior* poate apărea astfel: *fi-voiu-jurat*, sau astfel: *voiu fi jurat*, însă nu specifică vreo diferenţă de sens între cele două construcţii sinonime din punct de vedere morfologic).

Viitorul anterior reprezintă un „timp de relaţie (deictic relaţional) (...) ocurenţa viitorului anterior impune prezenţa unui antecedent temporal care este totdeauna un verb cu formă de viitor propriu-zis" (GALR I 2008: 446). Astfel, el apare în textele limbii române concurat de structura omonimă de prezumtiv perfect.

2.1. Secolul al XVI-lea

În secolul al XVI-lea, foarte frecvente sunt structurile de *viitor* construite cu varianta veche pentru persoana a III-a singular a auxiliarului *a vrea*[1](*vrea fi mers* în loc de *va fi mers*):

„Gura amu a Elisavthei numai ce slujiia, ca şi gura feateei de slujiia celuia ce era în maţele ei, fiiulu lu Dumnezeu, că de *nu vrea fi* feciorulu *jucatu-se, nu vrea fi prorocitu* Elisavtha." (Coresi 1581: 493).

„Iară acea stea ce se ivi *nu vrea fi arătatu* pre Hristosu, de *nu vrea fi deştinsu* aiavea şi desupra capului coconului să stea." (Coresi 1581: 503).

Întâlnim şi forme de *viitor anterior* construite cu forma literară a auxiliarului:

„Încă iară să se leapede cine *va fi viatu* în ceastă lume viaţa lui, mainte" (Coresi 1581: 69).

„şi cineşu alu său răspunsu va să dea înaintea lu Dumnezeu, de toate lucrurile ce *va fi lucratu* pre ceastă lume, oare cu cuvântulu, oare cu lucrulu." (Coresi 1581: 113).

„Şi împreună numai înaintea judecătoriului sta-vămu cu frică şi cu cutremuru multu, să *va fi fostu* şi bogatu, sau şi săracu" (Coresi 1581: 538).

2.2. Secolul al XVII-lea

Structurile de *viitor anterior* sunt întâlnite frecvent în textele secolului al XVII-lea, concurând, ca şi în perioada anterioară, cu structurile omonime morfologic de prezumtiv perfect.

[1] A se vedea paradigma auxiliarului *viitorului 1*, de la pagina 3.

BDD-V1638 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:56 UTC)

„Iară de *va fi fost* vreun taur împungătoriu de ieri sau de alaltaieri, şi-l vor mărturisi stăpânului săuşi nu-l va omorî pre dînsul, şi va omorî bărbet sau muiare, taurul cu pietri să să omoară" (BB, *Ieş*, 21, 29).

„Iară de să *va fi ştiut* că iaste taurul împungătoriu mai denainte, de ieri, de alaltaieri, şi *vor fi mărturisit* stăpînului şi nu-l va omorî pre dînsul, va plăti taur pentru taur, iară stîrvul va fi al lui" (BB, *Ieş*, 21, 36).

„Aşa vei face: viţelul tău, şi oaia ta, şi înjugătoriul tău, 7 zile *vor fi supt* mumă-ş, iară a opta zi Mi le vei da pre eale" (BB, *Ieş*, 22, 30-31).

2.3. Secolul al XVIII-lea

Fără a prezenta vreo particularitate deosebită faţă de secolele anterioare, structurile de *viitor anterior* apar în secolul al XVIII-lea, însă sunt depăşite numeric de structurile omonime morfologic de prezumtiv perfect.

„Las cu mare blestem ca cine va sluji la această casă, veri om bun va fi, veri rău, nici cu un mijloc să nu i să oprească simbriia pre cît *va fi slujit*" (Ivireanul 1972: 334).

„de să va întâmpla carea cumva să piară vreun zapis, să se poată îndrepta acel lucru ce *va fi fost* scris înr-însul cu acel zapis ce va fi scris în carte, fiind pecetluit cu pecetia domnească" (Ivireanul 1972: 336).

2.4. Perioada contemporană

Concurat de forma omonimă de prezumtiv perfect, *viitorul anterior* este întâlnit destul de rar în limba română actuală, fiind construit analitic cu ajutorul formei de *viitor* a auxiliarului *a fi* şi participiu verbului central al structurii verbale.

„Nu ştim, în realitate, cîţi cititori *vom fi avut* în vremea aceea, şi nici nu mai contează." (DV, 3.02.2015)

3. Viitorul în trecut:

Timpul *viitor* mai este redat în limba română şi printr-o „construcţie perifrastică, alcătuită din verbul *a avea* (cu paeadigma completă de imperfect) şi conjunctivul prezent al verbului care redă procesul comunicat: *aveam să vin, aveai să vii, avea să vină, aveam să venim, aveaţi să veniţi, aveau să vină*. Această construcţie exprimă posterioritatea (ca şi *viitorul*), având însăo distribuţie limitată – apare doar în context cu verbe cu timpul de referinţă „trecut". de aceea este denumită şi *viitorul în trecut*." (GALR I: 441-443).

3.1 Perioada veche

Formele de *viitor în trecut* sunt destul de rar întâlnite în limba română veche, astfel explicându-se faptul că acest timp verbal nu este consemnat în primele gramatici ale limbii române. Oferim spre ilustrare, următorul exemplu:

„Că cestu orbu, niminea *nu avea să derepteze* pre elu, nici putea să vază pre Domnulu" (Coresi 1581: 443).

BDD-V1638 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:56 UTC)

3.2 Perioada contemporană

În limba română contemporană, *viitorul în trecut* este folosit mai frecvent decât în perioada anterioară. Oferim spre ilustrare următoarele exemple:

„Mai tîrziu, fetele şi băieţii ăştia ordonaţi *aveau să devină* poate cetăţeni la fel de cuminţi, corect încheiaţi la cămăşi, oameni care fac toate lucrurile în ordine, fără grabă şi după rînduială" (DV, 5.02.2015)

„Aceştia voiau să se spele pe mîini pentru că *urma să intre* pe mîna Miliţiei" (DV, 5.02.2015).

„După lege, *urma să fie* eliberat, căci nu se mai putea prelungi" (DV, 5.02.2015).

Concluzii:

Paradigma timpului *viitor* conţine mai multe forme cu structură analitică atestate încă din primele texte de limbă română scrisă. Fie că se constituie în serii sinonime din punct de vedere morfologic în paradigma *viitorului 1* (forma *a vrea* + infinitiv este sinonimă morfologic cu forma *a vrea* + conjunctiv, cu forma *a avea* + conjunctiv, dar şi cu forma *a avea* + infinitiv), fie că se constituie în forme de exprimare a altor tipuri de acţiuni viitoare decât cea exprimată de *viitorul 1* (formele *viitorului al doilea* şi ale *viitorului în trecut*), construcţiile existente în limba română şi folosite pentru exprimarea acţiunilor posterioare momentului evocării lor sunt în totalitate analitice şi prezintă paradigme asemănătoare în toată perioada analizată, atât în limba veche, cât şi în limba modernă. Chiar dacă preferinţa pentru o formă sau alta variază pe parcursul perioadei investigate, observăm prezenţa constantă a tuturor structurilor timpului *viitor* în textele suport consultate în lucrarea de faţă.

BIBLIOGRAPHY:

Alexe 1826 = Alexe, Joannis, *Gramatica daco-romana sive valachica,* Viena, 1826.

Câmpeanu 1848 = Câmpeanu, P. M., *Gramatica românească*, Iaşi, 1848.

Cipariu, 1855 = Cipariu, Timotei, *Compendiu de gramateca limbei române*, Blaj, 1855.

Cipariu, 1866 = Cipariu, Timotei, *Principia de limbă şi de scriptură*, Blaj, 1866.

Diaconovici Loga, 1822 = Diaconovici Loga, Constantin, *Gramatica românească*, Buda, 1822.

Frâncu 2009 = Frâncu, Constantin, *Gramatica limbii române vechi (1521-1780)*, Casa Editorială Demiurg, Iaşi, 2009.

GALR (I şi II) 2008 = *** *Gramatica Limbii Române*, Valeria Guţu Romalo (coord.), Tiraj nou, revizuit, vol. I, Cuvântul, vol. al II-lea, Enunţul, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2008.

Heliade Rădulescu, 1828 = Heliade Rădulescu, Ion, *Gramatică românească*, 1828.

Irimia 2008 = Irimia, Dumitru, *Gramatica limbii române*, ediţia a III-a revăzută, Editura Polirom, Iaşi, 2008.

BDD-V1638 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:56 UTC)

Manliu, 1880 = Manliu, I., *Curs elementar şi gradat de gramatică română. Etimologia şi compositiunile*, Editura Librăriei Socec & Comp., Bucureşti, 1880.
Stanciu 2004 = Stanciu, Nicolae, *Elemente sintactice populare în stilul publicistic* în Pană Dindelegan 2004, http://ebooks.unibuc.ro/filologie/dindelegan/18.pdf.
Şincai, 1805 = Şincai, Gheorghe, *Elementa Linguae Daco-Romanae sive Valachicae*, Buda, 1805.
BB = *** *Biblia 1688*, ediția Mitropoliei Bucureștilor – sursa http://www.archive.org
Coresi 1581 = Coresi, 1581 - Coresi, *Carte cu învăţătură*, 1581, Publicată de Sextil Puşcariu şi Alexie Procopovici, Atelierele grafice SOCEC & Co., Societate anonimă, Bucureşti, 1914.
Dosoftei 1673 = Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, 1673, Publicată de I. Bianu, Tipografia Academiei Române, Bucureşti, 1887.
Ivireanul 1972 = Ivireanul, Antim, *Opere*, Ediţie critică şi studiu introductiv de Gabriel Ştrempel, Editura Minerva, Bucureşti, 1972.
A = Adevărul http://adevarul.ro/
AC = Academia Caţavencu http://www.academiacatavencu.info/
AP = Agerpres http://www.agerpres.ro
DV = Dilema Veche http://dilemaveche.ro
JN = Jurnalul Naţional http://jurnalul.ro/
SS = Ştiri pe surse http://www.stiripesurse.ro
TMD = Timpul.md http://www.timpul.md

Acknowledgments: Această lucrare a fost publicata cu sprijinul financiar al proiectului „Sistem integrat de îmbunătățire a calității cercetării doctorale și postdoctorale din România și de promovare a rolului științei în societate", POSDRU/159/1.5/S/133652, finanțat prin Fondul Social European, Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

BDD-V1638 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:56 UTC)